

Liefde voor het onderwijs

TEKST: MARCEL VAN HERPEN *Projectleider van het Expertise-centrum voor Duurzaam Opvoeden en Ontwikkelen en van het Expertisecentrum voor ErvaringsGericht Onderwijs* | www.marcelvanherpen.nl

Over

- ... onvergetelijke lessen en leraren.
- ... de liefde voor kinderen en de passie voor pedagogiek.
- ... de zes liefdes voor onderwijs.
- ... een persoonlijke en bijzondere, maar evenzo doodgewone onderwijs carrière van Marcel van Herpen (1967) van kleuter tot leraar.

Heb ik je al ooit verteld dat ik zelf ook kind ben geweest?

Schoolloopbaan

Kleuterschool

Kleuterschool in Dinther

Lagere school

St. Servatiuschool in Dinther

Middelbare school

Zwijsencollege in Veghel

HBO

Pabo in Veghel

Basisschool

Bs. Uilenspiegel in Boekel

De kleuterschool

“De krokodil op weg naar school”

Over de eerste liefde: Het leven komt van buiten de school.

Ik liep met mijn tweelingbroer op 4-jarige leeftijd over het voetpad naar de kleuterschool. Ik kan me nog herinneren dat we kastelen bouwden en dat juffrouw Mien haar rijbewijs haalde. Ook weet ik nog dat we met alle kleuters de deur hadden geblokkeerd, zodat de juffen niet naar de speelplaats konden en dat er soms een vodenboer kwam waar we cadeautjes van kregen in ruil voor ‘todden’. Maar de meest indringende herinnering is de tocht naar de kleuterschool. We liepen bij het huis van de dokter over een oneffen muurtje, waarbij het altijd spannend was om niet in de vijver te vallen. Mijn broer vertelde mij dat er een krokodil in zat en ik vertelde het hem, dus we wisten het zeker. Als de juf ernaar vroeg wist ik dat ik verzon dat het echt waar was.

Mijn eerste liefde voor onderwijs moet geboren zijn in de ervaringen buiten de school, die de school mee binnengingen.

De lagere school

“In het verhaal naar huis lopen”

Over de tweede liefde: Schoolverhalen kun je door-beleven.

Na een afscheidsfeest met chocolademelk en een hele lange vakantie mochten we naar de eerste klas. Juffrouw Els droeg korte rokjes en zei dat de ‘M’ van mijn naam was. Juffrouw Bouwman van de tweede klas sprak deftig en las voor uit ‘Pluk van de Pettenflat’. Juffrouw van Pinxteren in de derde klas was streng, maar soms mocht je haar thuis mee helpen. Meester van Uden van de vierde was grappig en rookte pijp in de klas. We hebben zijn fiets een keer in het zwembad gegooid. In de vijfde hadden we meester van de Burgt. Die vertelde dat ik buiten grapjes moest maken. En in de zesde las meester Barten voor uit ‘Pjotr’, ‘De kinderen van het achtste woud’ en ‘Engelandvaarders’. Hij las meestal aan het einde van de dag. Je liep dan ‘in het verhaal’ naar huis. Gedurende de hele lagere-school-periode leefde ik in de verhalen van Pim, Frits en Ida, van Puk, van Pjotr...

Mijn tweede liefde voor onderwijs moet geboren zijn in de school-verhalen die je door-beleeft, als de school uit is.

De lagere school

“Vrouw Justitia kende ik al”

Over de derde liefde: Elk moment kan beslissend zijn.

Ik moet elf jaar zijn geweest. Ik weet nog precies waar ik in de klas zat. Warme stralen licht schenen tussen de zonwering door. Iedereen had hetzelfde boek voor zich liggen, opengeslagen op een bladzijde waarop een foto stond afgedrukt van vrouw Justitia. Meester Barten gaf ons tijd

om naar die afbeelding te kijken. Hij gaf aan dat we nog nooit over “die vrouw” gesproken hadden. Wel vertelde hij erbij dat ze het symbool was van onze rechtspraak. Hij vroeg: “Wat denk je dat de blinddoek, het zwaard en de weegschaal betekenen?”

In de klas kon je een speld horen vallen. Het was niet zomaar een vraag. Er kon niet simpelweg met ja of nee geantwoord worden. Ik voel nog precies dat ik dacht dat ik het zou kunnen weten. Mijn vinger kreeg de beurt. Ietwat gespannen startte ik op verzoek van mijn meester bij de weegschaal. Met de ervaring uit onze eigen winkel kon ik het afweegprincipe verklaren. Al wat rustiger kon ik de blinddoek uitleggen. Ik zei dat de rechter niet mocht kijken wie er voor hem zat. Meester Barten bevestigde het. Het zwaard kon ik vol trots verklaren. Ik zat goed op mijn stoel en wist dat ik het karwei af kon maken. Beelden van doorgehakte voorwerpen associeerde ik handig met het rechterlijke eindoordeel. Meester Barten stond versteld. Zijn reactie maakte die middag tot een belangrijke in mijn schoolloopbaan. Ik wist dat ik iets kon bedenken wat waar was.

Mijn derde liefde voor onderwijs kwam voort uit, ‘op het oog’ gewone momenten die als bijzonder en beslissend kunnen worden ervaren.

De middelbare school

“Het gebeurde in de vrije tijd”

Over de vierde liefde: Met kinderen leven, geeft plezier.

Van de gemiddelde leerling die ik was op de lagere school was vanaf de eerste dag op de HAVO geen sprake meer. Ik blonk uit in sport, had bovengemiddelde communicatieve aardigheden, maar kon het vereiste niveau van de toetsen niet of nauwelijks halen. Met een 9 voor gym en biologie en alles opgeteld net voldoende voor de rest, slaagde ik na 7 jaren (bij)lessen. In mijn vrije tijd sportte ik zoveel ik kon en kreeg ik plezier in het organiseren van kampen voor onze zwem- en waterpoloclub. Dat werd herkend op school en ook daar mocht ik de brugklaskampen mee begeleiden. Meester Barten vroeg me zelfs mee op de schoolverlatersdagen van mijn eigen lagere school. Tijdens al die weken kon ik spellen

verzinnen, koken, liedjes zingen, verhalen vertellen, sporten, ochtendgym geven, nachttochten lopen, acteren, ... en dat terwijl ik angsten overwon, grenzen overschreed, verliefd was, ondernemend was, door pijngrenzen heen ging, niet wist wat er zou gaan gebeuren, vertrouwen kreeg. Ik leefde. Mijn vriend Frans kon wel eens de hele groep bij elkaar roepen en zeggen: "We gaan nu een nieuw spel spelen en Marcel zal het even uitleggen." Vijf minuten later speelden we dan een nieuw spel, maar niet voordat Frans ook nog even in de problemen was geweest. We vertrouwden de kinderen en onszelf. Wat kon er mis gaan? Het leek meester Barten logisch dat ik het onderwijs in zou gaan. En ik wilde mijn hele leven op kamp. Als onderwijs er toch zo uit zou kunnen gaan zien...

Mijn vierde liefde voor onderwijs ontstond uit het plezier om met kinderen te leven.

De Pabo

"Geen verplichte lijst of opdrachten"

Over de vijfde liefde: Alles is pedagogiek.

Op de Pabo moest het vak geleerd worden. Onderwijs krijgen van mensen die je leren hoe je onderwijs met geven. Een vak apart. Ik hoor Hans Meijer nog op de rand van zijn bureau Lucebert declameren. Ik herinner me de reflecties op mislukte natuurkundeproefjes bij John Sanders, de natuurwandelingen met Ad van der Heijden, de Ardennentocht met Ton Schouten. Maar de meeste sporen zijn nagelaten door de aanpak van pedagoog Jan van der Crabben. Bij Jan hoefde je niet te komen, je was er. Hij had geen verplichte lijst of opdrachten. "Alles is pedagogiek," was zijn stelling. Je mocht lezen en kijken wat je wilde. Maar we bekeken de films en bespraken de boeken wel samen. Of het nou 'the Wall' van Pink Floyd was of een boek van Sartre, in de reflectie werd iedereen gehoord. En zijn reflecties waren altijd positief. Met respect voor elk individu en zijn afzonderlijke keuzes, ontstond een band waarin we elkaar en onszelf steeds opnieuw, anders en verdiepend leerden kennen.

Mijn vijfde liefde voor onderwijs is gelegen in het besef dat alles pedagogiek is.

De basisschool

"Douchen met paraplu's"

Over de zesde liefde: De kinderen vertellen het zelf.

Ik startte met Paul Bouw en Jeanette Deenen de eerste school voor Ervaringsgericht Onderwijs in Nederland. In Boekel doopten we Bs. Uilenspiegel. We gaven vorm aan een concept dat professor Laevers bij kleuters had ontwikkeld. Ik gaf les aan de groepen 3 t/m 8. Tijdens reünies en andere ontmoetingen praat ik nog vaak met oud-leerlingen. Zij vertellen precies wat van buiten de school mee naar binnen kwam, wat van binnen de school mee naar buiten ging, welke

momenten belangrijk en beslissend waren, waar we geleefd hebben en hoe ze achteraf tegen de opvoedkundige aspecten aankijken. Naar mijn grote tevredenheid wordt vooral verteld over de kampen die we elk jaar met de hele school hielden, maar ook de tocht die we door de Ardennen maakten om te ervaren hoe kinderen het maken in landen waar geen of weinig luxe is; maar ook over de winkels die we in de klas hadden, de bakkerij die startte voor de school begon, de videotheek die failliet ging, de kledingzaak met de modeshows op vrijdag, de belasting die ze moesten betalen... Maar ook de klusjes die ze klaarden om geld in te zamelen voor derdewereldlanden, maar ook die keer dat ze met paraplu's douchten, omdat ik had gezegd dat ze wél moesten douchen, maar niet nat hoefden te worden, maar ook dat we allemaal een zonnebril op hadden toen we de Albert Hein gingen overvallen, maar ook de botten van de koe die we begraven hebben omdat ze dan schoon zouden worden maar die we nooit meer opgegraven hebben. Maar óók dat een aantal verplichte taken op de contractbrief niet zoveel zin hadden en dat ze dat al wisten toen ze ze aan het maken waren.

Ze vertellen precies wat ze toen ook vertelden. En ze weten ook of daar wat mee gedaan was of niet. En dus ook waarom het goed of niet goed ging. Uit de verhalen blijkt steeds dat ze hét weten en ook toen al wisten. Daar waar het niet goed gelopen heeft, heb ik onvoldoende naar de kinderen geluisterd. Gelukkig delen we over het algemeen heel veel mooie herinneringen.

Oh ja, en ze hebben allemaal leren lezen en rekenen; niet allemaal even goed trouwens.

Mijn zesde liefde voor onderwijs is gelegen in het besef dat de kinderen het ons vertellen; wie of wat anders.

Mijn schoolloopbaan kent zes liefdes:

- **De eerste liefde: Het leven komt van buiten de school.**
- **De tweede liefde: Schoolverhalen kun je door-beleven.**
- **De derde liefde: Elk moment kan beslissend zijn.**
- **De vierde liefde: Met kinderen leven, geeft plezier.**
- **De vijfde liefde: Alles is pedagogiek.**
- **De zesde liefde: De kinderen vertellen het zelf.**

Bij elkaar is het er één geworden: **de liefde voor het onderwijs!** ■